

אוקטובר 2012 – מהר 1391 לשבוע שבין 1/10/12 – 7/10/12. עורך: ד"ר רז צימט

גיליון מיוחד: המשבר בשוק המט"ח האיראני

במוקד הגיליון

- ✓ ניסיונות להרגיע את השוק במקביל להגברת האכיפה בשוק השחור.
- ✓ הנרטיב הממשלתי: המשבר נובע מגורמים פסיכולוגיים, מהשפעת הסנקציות ומפעילות ספרים.
- ✓ הנרטיב של מבקרי הממשלה: המשבר נובע ממדיניות כלכלית כושלת ומניהול קלוקל.
- ✓ תגובות בציבור האיראני: מתגובות (טוקבקים) ברשת ועד לעימותים אלימים.
- ✓ מהומות בבאזאר: סוחרים או פרחחים?
- ✓ שתיקת המנהיג העליון ו(בינתיים) התרסה נמשכת בנוגע למדיניות הגרעין

כללי

קריסת הריאל עמדה השבוע במוקד השיח הציבורי והתקשורתי באיראן, לאחר ששער המטבע בשוק החופשי ירד בשבוע האחרון בכ-40% והשלים בכך צניחה של 125% בארבעת החודשים האחרונים וכ-250% מאז ראשית שנת 2011.

ביום שלישי נסחר הדולר האמריקאי תמורת 36,500 ריאל. בעקבות התערבות מצד הבנק המרכזי ירד מעט שערו והוא נסחר תמורת 32,600 ריאל, אך הוא שב ועלה לרמה של 35,500 ריאל לאחר שבמסיבת עיתונאים שכינס הנשיא אחמדינז'אד לא הוצגה כל תוכנית מעשית לריסון שוק המט"ח. ביום חמישי נרשמה ירידה בערך הדולר והוא נסחר על-פי דיווחים שונים ברמות שנעו בין 27,000 ל-36,000 ריאל. שער הרשמי של הדולר, שנקבע על-ידי הבנק המרכזי ב-28 בינואר, נותר ברמה של 12,260 ריאל.

ניסיונות להרגיע את השוק במקביל להגברת האכיפה ב"שוק השחור"

על רקע קריסת הריאל הגבירו בכירי הכלכלה האיראנית את מאמצייהם להרגיע את דעת הקהל. ביום רביעי (3 אוקטובר) דנה הממשלה בהתפתחויות בשוק המט"ח. בישיבה הציגו שר הכלכלה, שר התעשייה ונגיד הבנק המרכזי את הצעותיהם להרגעת השוק. התקשורת האיראנית דיווחה, כי בתום הישיבה הוציא הנשיא הנחיות, שתוכנן לא פורט, בעניין הגברת הפיקוח על שוק המט"ח והעברת משאבים למגזר היצרני (איסנ"א, 3 אוקטובר 2012).

בניסיון להרגיע את הציבור העניק שר התעשייה, המסחר והמכרות, מהדי ע'זנפרי (Mehdi Ghazanfari), ריאיון עיתונאי שבו הצהיר, שרגיעה בשוק המט"ח צפויה בקרוב בעקבות הרחבת פעילותו של מרכז המט"ח החדש. מרכז זה, שנפתח על-ידי הבנק המרכזי ב-24 בספטמבר, מאפשר ליבואנים של מוצרים חיוניים לרכוש מט"ח בשער הנמוך ב-2% משער השוק החופשי. ע'זנפרי ציין, כי הפעילות במרכז מתרחבת מיום ליום וכי נכון לראשית השבוע פעלו במסגרתו 12 בנקים. היקף הפעילות הכלכלית במרכז הגיע, לדבריו, ל-250 מיליון דולרים והוא צפוי להרחיב את מכירת המט"ח גם ליבואני סחורות הנמצאות בעדיפויות נמוכות יותר. השר העריך, כי לפעילות המרכז תהיה השפעה הדרגתית על שער המט"ח בשוק החופשי. הוא הדגיש, עם זאת, כי לסוגיית המט"ח יש גם היבטים פוליטיים, ביטחוניים וחברתיים ולפיכך נדרשת מעורבות מצד גורמים נוספים, ובהם מנגנוני הביטחון, על מנת לאפשר לגופים הכלכליים לממש את השפעתם בשוק. השר גם עדכן על הסכמות שהושגו בין סוחרי המט"ח לבנק המרכזי בנוגע למכירת מט"ח בשער נמוך יותר מאשר בשוק החופשי לאזרחים היוצאים לחו"ל ולסטודנטים. הוא הביע תקווה, כי הסכמות אלה ימומשו עד סוף השבוע ויספקו מענה לחלק מדרישות הציבור (איסנ"א, 2 אוקטובר 2012).

נגיד הבנק המרכזי, מחמוד בהמני (Mahmoud Bahmani), הצהיר, אף הוא, כי ערך המטבע האיראני ישוב ויעלה בעקבות הגברת הפעילות במרכז המט"ח החדש, שהיקף פעילותו גדל, לדבריו, בימים האחרונים ביותר מ-200%. הנגיד עדכן, כי בכוונת הממשלה להזרים למרכז זה מט"ח, שמקורו בהכנסותיה ממכירת מוצרים פטרוכימיים וב-14.5% מהכנסותיה מנפט, במסגרת המאמצים לבלום את ירידת הריאל (מהר, 1 אוקטובר 2012).

גם שר הכלכלה, סיד שמס אל-דין חסיני (Seyyed Shamsoldin Hosseini), התגייס לניסיונות להרגיע את הציבור וקרא לתקשורת לסייע לממשלה בהרגעת המצב. במסיבת עיתונאים, שכינס השבוע, טען השר, כי אמצעי התקשורת הזרים בשפה הפרסית מפריזים בהערכת חומרת המשבר וציין, כי הממשלה תפתור בקרוב את הבעיות הכלכליות (פארס, 2 אוקטובר 2012).

במקביל הגבירו השלטונות את פעילות האכיפה בשוק החופשי (השחור) וכוחות ביטחון הפנים פשטו בימים האחרונים על דוכנים של חלפני מט"ח ועצרו כמה מהם. דובר הרשות השופטת, ע'לאם-חסין מחסני אז'האי (Gholam Hossein Mohseni Eje'i), הצהיר בראשית השבוע, כי הרשות תפעל בתקיפות נגד ספסרים הפועלים בשוק השחור. שירותי המודיעין והביטחון פנו, לדבריו, לרשות השופטת על מנת לקבל את אישורה לנקוט צעדים חריפים כנגד חלפני המט"ח הפועלים בניגוד לחוק (מהר, 1 אוקטובר 2012).

מפקד כוחות ביטחון הפנים, אסמאעיל אחמדי-מקדם (Esmail Ahmadi-Moqaddam), מסר השבוע, כי כוחות הביטחון מפקחים באופן מלא על פעילותם של חלפני המט"ח. בתום פגישה עם אנשי דת בכירים בעיר קום אמר אחמדי-מקדם, כי על כוחות ביטחון הפנים הוטלה משימה מודיעינית לפקח על פעילות הסוחרים וכי הם פועלים לצד יתר מנגנוני הביטחון בהתאם להנחיות הבכירים הכלכליים והבנק המרכזי (מהר, 2 אוקטובר 2012). ביום רביעי (3 אוקטובר) עדכן מפקד כוחות ביטחון הפנים על הקמת מטה מרכזי בהשתתפות נציגי הרשויות הכלכליות וכמה קציני משטרה, שנועד לפקח על הפעילות בשוק

המט"ח. מטה זה נועד לחקור את הפעילות המתבצעת בשוק ולנקוט צעדים כנגד "מפרי סדר כלכליים" (פארס, 3 אוקטובר 2012).

ביום חמישי (4 אוקטובר) הודיע התובע הכללי של טהראן, כי 16 בני-אדם נעצרו בחשד למעורבות בשיבוש הפעילות בשוק המט"ח. בהודעת התובע הכללי נאמר, כי העצורים חשודים בהפצת שמועות, במעורבות בעסקאות מט"ח בלתי-חוקיות ובהברחת מט"ח במטרה להעלות את שער המט"ח ולממש בדרך זו רווחים אישיים ואינטרסים זרים (איסנ"א, 4 אוקטובר 2012).

גם המג'לס הגביר מעורבותו בפעילות אכיפת החוק בקרב סוחרי המט"ח. דובר ועדת המג'לס לביטחון לאומי ולמדיניות חוץ, סיד חסין נקוי חסיני (Seyyed Hossein Naqavi Hosseini), מסר, כי בראשית השבוע הבא תדון הועדה בהתפתחויות בשוק המט"ח ובמאמצייהם של מפרי חוק לערער את היציבות בשוק. חבר ועדת הכלכלה, סיד מחמד חסין מיר-מחמדי (Seyyed Mohammad Mir-Mohammadi), עדיין, כי בקרוב תוגש לאישור המג'לס הצעת חוק שתקנה לרשות השופטת סמכויות פיקוח נוספות, שנועדו להגביר את הפעילות כנגד ספסרים ומפרי סדר בשוק המט"ח (איסנ"א, 2 אוקטובר 2012).

ראש התאחדות הסוחרים של טהראן, יחיא אל-אסחאק (Yahya Al-Eshaq), התייחס השבוע לצורך להגביר את פעילות האכיפה בקרב מפרי חוק בתחום הכלכלי. הוא השווה את המצב הכלכלי למלחמה והצהיר כי "טיל נפל בכיכר המט"ח". המדינה נתונה, לדבריו, בתנאי מלחמה ועבריינים כלכליים הפוגעים באינטרסים הלאומיים צריכים להישפט בבתי דין צבאיים כפי שנהוג בעתות מלחמה (אלף, 2 אוקטובר 2012).

במקביל להגברת פעילות האכיפה בקרב חלפני המט"ח הטילו השלטונות מגבלות על פרסום שערי המט"ח באמצעי התקשורת. סוכנות הידיעות אילנ"א דיווחה, כי השלטונות חסמו מספר אתרים בהם הוצגו שערי מט"ח וכי אתרים נוספים נמנעו ביזמתם מהצגת השערים (אילנ"א, 3 אוקטובר 2012).

הנרטיב הממשלתי: המשבר נובע מגורמים פסיכולוגיים, מהשפעת הסנקציות ומפעילות ספסרים

קריסת הריאל הביאה להחרפת העימות בין הממשלה למבקריה בנוגע לאחריות למשבר הכלכלי. הנשיא אחמדינז'אד ושריו הכלכליים הבכירים שבו והדפו את הטענות כנגד מדיניותה הכלכלית של הממשלה וטענו, כי מקור המשבר בגורמים פסיכולוגיים, בהשפעת הסנקציות ובפעילות ספסרים בשוק השחור ולא במדיניות הממשלה.

במסיבת עיתונאים מיוחדת, שכינס הנשיא ביום שלישי (2 אוקטובר), טען אחמדינז'אד, כי התנודות בשוק המט"ח נובעות מהמלחמה הפסיכולוגית המנוהלת על-ידי אויבי איראן ומהשפעת הסנקציות הכלכליות, וכי מדובר בבעיה זמנית שאינה קשורה למדיניות הממשלה. התנודות בשוק המט"ח אינן תופעה חדשה, אמר הנשיא, והן נמשכות מזו תקופה ארוכה. קריסת הריאל בימים האחרונים אינה קשורה לבעיות כלכליות, כיוון שלא חלה לאחרונה כל התפתחות כלכלית משמעותית והתנאים הכלכליים לא השתנו. הוא ציין, כי אין כל הצדקה כלכלית לקריסת הריאל וכי לבנק המרכזי יש יתרות מט"ח המספיקות לצרכי המדינה.

הנשיא טען, כי שני גורמים משתפים ביניהם פעולה על מנת להפעיל לחץ גובר על העם האיראני: חיצוני ופנימי. אויבי המדינה מנהלים מלחמה חשאית, נרחבת וקשה כנגד כלכלת איראן ברחבי העולם ואילו הממשלה פועלת לצד הבנק המרכזי לגבש אסטרטגיות, שיאפשרו להתמודד עם השפעות הסנקציות ואמברגו הנפט. הנשיא הוסיף, כי לאחרונה זוהו 22 איראנים, שניסו לשבש את הפעילות בשוק המט"ח, וכי שירותי הביטחון יפעלו נגדם.

הוא דחה את הטענות לפיהן המט"ח, שהזרים הבנק המרכזי לשוק, אינו מספק את צרכי האזרחים ואמר, כי הבנק המרכזי מאפשר לכל מי שזקוק למט"ח לצרכי יבוא, יצוא או נסיעה לחו"ל לקבלו. הוא דחה את ההאשמות כנגד הממשלה וציין, כי אין זה המקום לחיסול חשבונות פוליטי.

שר הכלכלה, סיד שמס אל-דין חסיני, טען, אף הוא, בשיחה עם עיתונאים כי אין סיבות כלכליות למשבר הנוכחי בשוק המט"ח. הוא היפנה אצבע מאשימה כלפי הספסרים בשוק השחור ואמר, כי הרחבת הפעילות הכלכלית במרכז המט"ח החדש תגרום בקרוב להתמוטטותם. הוא קרא לאזרחים להתייצב איתן לנוכח המלחמה הפסיכולוגית המנוהלת נגד איראן ולהימנע מהשקעת כספם ברכישת מט"ח או מהוצאתו אל מחוץ לאיראן (פארס, 2 אוקטובר 2012).

הנרטיב של מבקרי הממשלה: המשבר נובע ממדיניות כלכלית כושלת ומניהול קלוקל

לעומת טענות הנשיא ובכירי ממשלתו לפיהן המשבר בשוק המט"ח אינו קשור להתנהלות הכלכלית של הממשלה, טענו רוב הפרשנים הכלכליים ואמצעי התקשורת, כי מקור המשבר נעוץ במדיניות כלכלית שגויה ובניהול כושל מצד הממשלה.

עיקר הפרשנים תלו את האחריות המרכזית למשבר בהזרמת נזילות חסרת תקדים מצד הממשלה למשק האיראני בשנים האחרונות. האתר פרארו (Fararu) המזוהה עם מבקרי הממשלה במחנה השמרני קיים השבוע שורת ראיונות עם פרשנים כלכליים בכירים, שהתייחסו למשבר החרף בשוק המט"ח. רובם ככולם תלו את עיקר המשבר במדיניות הממשלה ובניהול כלכלי כושל, אך התייחסו גם להשפעתן המזיקה של הסנקציות על המצב הכלכלי.

ד"ר מסעוד רוע'ני זנג'אני (Mas'oud Roghani Zanjani), לשעבר יו"ר הארגון לתכנון ולתקצוב, תלה את המשבר בשלושה גורמים מרכזיים: ניהול כושל, מדיניות ממשלתית שגויה והסנקציות שפגעו בקשריה הכלכליים של איראן עם מדינות העולם. הוא ציין, כי התמודדות עם המשבר מחייבת שינוי מדיניות המט"ח מצד הממשלה, הימנעות בכירים מהגברת דאגות הציבור באמצעות הצהרות פוליטיות בנוגע למדיניות הפנים והחוץ והקפדה על משמעת מוניטארית תוך הימנעות מקיומם במקביל של שערי מט"ח שונים.

ד"ר מחמד טביביאן (Mohammad Tabibian), ששימש כסגן יו"ר הארגון לתכנון ולתקצוב בתקופת נשיאותו של עלי-אכבר האשמי רפסנג'אני, טען, כי המשבר נובע מהזרמת כספים אדירה מצד הממשלה לשווקים - בין היתר במסגרת הקצבאות שהועברו כחלק מהרפורמה במדיניות הסובסידיות - ומהשפעת הסנקציות הבינלאומיות. הוא ציין, כי המשבר הנוכחי מחייב פתרון פוליטי, שקשור לשינוי מדיניות הממשלה, ולא פתרון כלכלי (פרארו, 2 אוקטובר 2012).

גם הכלכלן הבכיר, ד"ר סעיד לילאז (Sa'id Laylaz), טען, כי המשבר בשוק המט"ח מחייב פתרון פוליטי. הוא האשים את הממשלה, כי לא נערכה כראוי למשבר הכלכלי שהיה צפוי לנוכח הסנקציות הכלכליות. אם איראן מעוניינת להמשיך בתוכניתה הגרעינית, היה עליה צריכה להיערך כנדרש לקראת הסנקציות ולנקוט בפעילויות שונות, כגון: הגבלת היבוא והגברת המשמעת המוניטארית מצד הממשלה. שורש המשבר נעוץ, לדבריו, בהימנעות הממשלה ממימוש תוכניות הפיתוח הרב-שנתיות, שאושרו על-

ידי המנהיג העליון ולקחו בחשבון תרחישים של ירידה משמעותית בהכנסות המט"ח כתוצאה מירידה בהכנסות המדינה מיצוא נפט. העלייה בשער הדולר וצמצום היבוא היו יכולים להביא לחיזוק המגזר היצרני אך חוסר היציבות הפוליטית ומדיניות הממשלה מנעו זאת.

במקום לצמצם את הוצאותיה הגדילה הממשלה את הוצאותיה ונאלצה למכור דולרים לבנק המרכזי על מנת לפצות על הגרעון התקציבי אליו נקלעה. לילאז ציין, כי לממשלה אין כל תוכנית לניהול כלכלי בתנאי המשבר הנוכחיים וכי היא רק מדברת על הצורך ליישם "כלכלת התנגדות" אך אינה מיישמת את עקרונותיה. אין זה סביר, טען הכלכלן הבכיר, שהממשלה תמכור בתנאים הנוכחיים מט"ח בשער הרשמי לאזרחים לצורך נסיעות בלתי-חיוניות לחו"ל. מדיניות זו גורמת לכך, שאזרחים הנוסעים לחו"ל במחלקה ראשונה מסובסדים למעשה על-ידי הממשלה. במצב הנוכחי צריכה הממשלה להבטיח אך ורק את יבוא מוצרי היסוד ואת צרכי הבריאות הציבורית הבסיסיים וכל יתר העניינים צריכים להתנהל בהתאם לתנאי חירום (פרארו, 3 אוקטובר 2012).

הכלכלן רחים דלאלי אצפהאני (Rahim Dalali Esfehani) מאוניברסיטת אצפהאן טען, אף הוא, כי המשבר הנוכחי לא יכול היה להתרחש כתוצאה מהסנקציות בלבד וכי ניהול כושל ופעילות בלתי מספקת נגד גורמים מפוקפקים הפועלים בשוק הם שהביאו לירידה הפתאומית בערך המטבע. אצפהאני טען, כי יש להגביר את המודעות בקרב הציבור לפעילותם של כמה בנקים וספרסים, שמבקשים ליצור שיבושים בשוק המט"ח באמצעות קשרים עם גורמים באיראן ומחוצה לה (פארס, 3 אוקטובר 2012).

"אדוני הנשיא, לכמה אלפי תומאן הדולר צריך להגיע על מנת שתסיים את הפרשה?"

רוב אמצעי התקשורת מתחו בימים האחרונים ביקורת חריפה כנגד הממשלה והאשימו אותה באחריות ישירה למשבר המט"ח. האתר "אלף" (Alef) המזוהה עם חבר המג'לס אחמד תוכלי (Ahmad Tavakoli), מיריביו הבולטים של הנשיא במחנה השמרני, טען, כי בעוד שהממשלה מתעלמת מהגורמים המרכזיים למשבר ומטילה את האחריות על לחצים חיצוניים, סנקציות, "ידיים נסתרות" וסוחרי מט"ח, ברור לחלוטין, שהסיבה המרכזית לקריסת הריאל נעוצה בהזרמת הכספים האדירה למשק. הממשלה הזרימה בשנים האחרונות כספים עצומים לשווקים ולנוכח התנאים הכלכליים והמדיניות הממשלתית שפגעה במגזר היצרני העדיפו רבים להשקיע את כספם במט"ח על מנת לשמור על ערכו. לא ניתן להכחיש, כי גורמים פסיכולוגיים חרפו את המשבר, נכתב ב"אלף", אך גם אם אלה לא היו מתקיימים, די היה בהזרמת הנזילות כדי להוביל למשבר.

במאמר פרשנות שהתפרסם האתר נכתב, כי הצעת חלק מחברי המג'לס לאסור על מסחר במט"ח בשוק החופשי אינה ריאלית. גם הקמת מרכז המט"ח החדש אינה מספקת מענה בטווח הקצר ואילו צעדי האכיפה כנגד חלפני המט"ח רק יחריפו את המצב, כיוון שהם מבטאים את חוסר יכולתה של הממשלה להתמודד עם המצב באמצעות הזרמת מט"ח לשוק. הדרך היחידה לפתרון הבעיה נעוצה, לטענת "אלף", בהשבת אמון הציבור במדיניותה הכלכלית של הממשלה. כל עוד הציבור לא יאמין

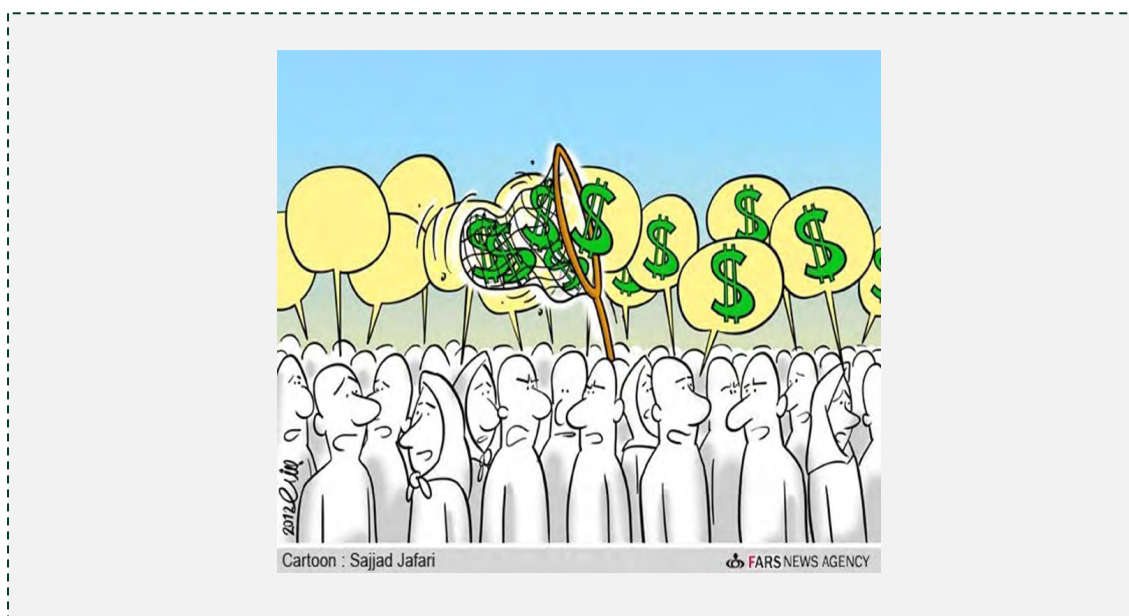
לבכירים, השוק לא יירגע. אם הממשלה מעוניינת להרגיע את השוק, עליה לומר לציבור את האמת, להתנצל על מדיניותה הכלכלית השגויה ולעצב אסטרטגיה כלכלית חדשה שאינה מבוססת על סיסמאות, כגון: "הזרמת כספים לכיסי האזרחים". רק השבת אמון הציבור תגרום לאזרחים להפסיק את ההתנפלות על שוק המט"ח ואת רכישת המט"ח המואצת (אלף, 3 אוקטובר 2012).

סוכנות הידיעות פארס מתחה, אף היא, ביקורת חריפה על הנשיא ועל הממשלה משום שאינם נוקטים בצעדים הדרושים לסיום המשבר. במאמר פרשנות תחת הכותרת: "אדוני הנשיא, לכמה אלפי תומאן הדולר צריך להגיע על מנת שתסיים את הפרשה?", כתב העורך הכלכלי של פארס, כי כאשר הגיע הדולר לפני כשנה לשיא של 1,250 תומאן, אמר הנשיא שאין לממשלה כל בעיה של יתרות מט"ח וכי שער הדולר אינו צריך לעלות על 900 תומאן. אף על-פי כן זינק הדולר תוך שנה לרמות, שאף אחד לא דמיין. העלייה החדה בערך הדולר פגעה קשות ביכולת הקניה של האזרחים בשל השפעתה על מחירי הסחורות.

בתנאים אלה יש לשאול את הבכירים הכלכליים, ובראשם את הנשיא, לאיזו רמה צריך הדולר להגיע על מנת ששימו קץ לשתיקתם ויספקו פתרון. ההתפתחויות האחרונות מחזקות, לטענת פארס, את ההערכות לפיהן פועלים בממשלה זרמים שנוקטים מדיניות שגויה - בכוונה או שלא בכוונה - על מנת להשפיע על שוק המט"ח. סוכנות הידיעות מתחה ביקורת על הנשיא, שלא עשה בשנים האחרונות שימוש ראוי בכלכלנים ובמומחים בניהול ענייני הכלכלה. על הנשיא להתערב במשבר ולבלום את המדיניות הכלכלית השגויה, שבה נוקטים חלק מהמנגנונים הממשלתיים, על מנת למנוע מאויבי המדינה לנצל את התנאים לטובתם. אילו היו בכירי הממשלה מדברים בכנות עם האזרחים בנוגע למצב, היה העם האיראני, שכבר התמודד בעבר עם קשיים חמורים ביותר במהלך מלחמת איראן-עיראק ובהזדמנויות אחרות, מבין שעליו לנהוג באחריות. האזרחים היו נמנעים מלהתנפל על שוק המט"ח ומעדיפים לרכוש מוצרים מקומיים, שאינם מושפעים כל כך ממחירי הדולר, ומסייעים בכך לכלכלה ולתעסוקה (פארס, 2 אוקטובר 2012).

גם עורך היומון כיהאן (Keyhan), חסין שריעתמדרי (Hossein Shariatmadari), מתח ביקורת על התנהלות הממשלה לנוכח המשבר. עורך כיהאן תהה, מדוע שירותי המודיעין והביטחון אינם נוקטים בצעדים נגד מפרי הסדר הכלכליים והאם יש לכך קשר לעובדה, שחלק מן הבכירים במדינה רואים בהתפתחויות בשוק המט"ח דבר טבעי. שריעתמדרי הלין על שתיקתם של בכירים במשרדי הכלכלה והתעשייה ובבנק המרכזי לנוכח ההתפתחויות. מדוע הם אינם מבהירים, כיצד הם היקצו עשרות מיליארדי דולרים לצורך יבוא סחורות, שלא הגיעו כלל לשוקי המדינה? מדוע הם אינם משיבים את הדולרים שהוקצו לשם כך? שרי הכלכלה והתעשייה טוענים, ששוק המט"ח אינו נמצא באחריותם, נגיד הבנק המרכזי אינו משתמש בסמכויותיו ביחס לכספים שהועברו לבנקים שונים, האחראים על המכס אינם מבהירים כיצד סחורות נכנסו ויצאו מאיראן ללא כל פיקוח וחברי המג'לס יצאו לחופשה. ההתמודדות עם ההתפתחויות בשוק המט"ח פשוטה יחסית בהשוואה ליכולותיה של הרפובליקה האסלאמית, סיכם שריעתמדרי, ואין זה ברור מדוע הבכירים הכלכליים מותירים את שוק המט"ח בידי "המאפיה" (כיהאן, 2 אוקטובר 2012).

האתר פרדא (Farda) המזוהה עם הזרם השמרני-פרגמאטי, הזהיר מפני הפערים הגדלים לא רק בין שערי המט"ח השונים (השער היציג, השער בשוק החופשי ושערו במרכז המט"ח החדש) כי אם גם בין המחוזות והערים. היווצרות שערים שונים ברחבי איראן תערער עוד יותר את היציבות בשוק ותאפשר לגורמים בעלי אינטרסים לנצל פערים אלה להגדלת רווחיהם. סוחר המט"ח ירכשו מט"ח במקום אחד וימכרו אותו במקום אחר והדבר יחריף את התנודות בשוק. לממשלה יש אחריות לקבוע שער אחיד וגם לטפל בבעיות הכלכלה, שהובילו לרכישת מט"ח על-ידי הציבור כתוצאה ממדיניותה השגויה (פרדא, 2 אוקטובר 2012).

לביקורת נגד הממשלה הצטרפו, כצפוי, גם חברי מג'לס, שהאשימו את הממשלה באחריות למשבר הנוכחי. בראש המבקרים התייצב יו"ר המג'לס, עלי לאריג'אני, שטען, כי 80% מבעיותיה הכלכליות של המדינה, ובראשן האינפלציה וקריסת הריאל, נובעות מניהול לקוי ורק כ-20% מהן קשורות לסנקציות.

הוא ציין, כי ניתן לפתור כל בעיה אם מבינים כראוי מה הסיבות שהובילו אליה ומסירים אותן. הוא האשים את הממשלה, כי אימצה בשנים האחרונות שיטות "רובין הוד" שלא תרמו לכלכלה והזרימה למשק כספים רבים, שלא נועדו למגזר היצרני והעמיקו את משבר האינפלציה והמט"ח (פרדא, 2 אוקטובר 2012).

סגן יו"ר המג'לס, מחמד-רזא באהנר (Mohammad-Reza Bahonar), תלה, אף הוא, את משבר המט"ח במדיניותה השגויה של הממשלה. הוא דחה אומנם את הטענות, לפיהן הממשלה יזמה את העלאת שער המט"ח על מנת להגדיל את הכנסותיה לנוכח הגרעון התקציבי, אך טען, כי הממשלה והבנק המרכזי לא הזרימו בשבועות האחרונים מט"ח בכמות מספקת לשווקים ובכך יצרו דרישה ציבורית למט"ח שלא זכתה למענה. העדר התייחסות ממשלתית לצרכי מט"ח, שאינם נמצאים בראש סדר העדיפויות, בניגוד להמלצות חברי המג'לס הוא שהוביל לזינוק החד בשער הדולר (מהר, 2 אוקטובר 2012).

גם ערך המטבע ולא רק האנרגיה הגרעינית מבטא כבוד לאומי

במקביל לאזהרות מפני השלכותיו הכלכליות החריפות של משבר המט"ח התייחסו אמצעי התקשורת גם להשלכותיו על תחושת הכבוד הלאומי בקרב אזרחי איראן. במאמר פרשנות, שהופיע באתר ח'בר אונליין (Khabar On-line), נכתב, כי החייאת הכבוד הלאומי וההגנה על עקרונות המהפכה וערכיה אינן באות לידי ביטוי רק בהשמעת סיסמאות מהפכניות ובקריאת תיגר על הסדר העולמי. שמירת ערכו של המטבע העולמי מהווה, אף היא, אחד מערכי המהפכה והמשטר שהממשלה מחויבת להגן עליהם. כשם שהאנרגיה הגרעינית והעשרת האורניום מהוות את זכותו המלאה של העם האיראני, כך גם שמירת ערך המטבע הלאומי מבטאת את הכבוד הלאומי ואת יציבות המדינה. אין ספק, שחלק מהבעיות הכלכליות נובעות מהסנקציות ומהמלחמה הכלכלית שמנהלים אויבי המדינה נגד איראן, אך לא ניתן להתעלם מניהול לקוי, מהחלטות בלתי-מקצועיות ושגויות ומחיסולי חשבונות פוליטיים. האזרחים מצפים מהממשלה הטוענת להגן על ערכי המהפכה להגן גם על ערך המטבע הלאומי ולשים קץ למשבר הנוכחי (ח'בר אונליין, 2 אוקטובר 2012).

האתר עצר-י איראן (Asr-e Iran) התייחס, אף הוא, לפגיעה בכבודם הלאומי של האיראנים כתוצאה מקריסת הריאל. כיצד יחושו עולי הרגל האיראנים הצפויים לעלות בקרוב לרגל למקומות הקדושים בערב הסעודית לנוכח העובדה, שריאל סעודי אחד שווה 10,000 ריאל איראנים? האם קריסת המטבע הלאומי אינה פוגעת בגאוותם הלאומית של האיראנים? האם אין זה מביש, שערך המטבע האיראני נמוך מזה של דינאר כוויטי, לירה תורכית או מטבע אפגאני? על הממשלה להבין, שערך המטבע הלאומי אינו רק עניין כלכלי כי אם גם עניין לאומי, גרס האתר (עצר-י איראן, 2 אוקטובר 2012).

התנהלותה של רשות השידור הממלכתית זכתה, אף היא, לקיתונות של ביקורת. במאמר, שכותרתו: "מר זרע'אמי [Zarghami, יו"ר רשות השידור האיראנית], האם שמעת משהו על שער דולר של 3,000

תומאן?", הלין היומון מרדם סאלארי (Mardom Salari) על כך, שהטלוויזיה האיראנית העדיפה לדווח בימים האחרונים על הפגנות אזרחים בספרד וביוון, על פשיטת רגל של חברות אמריקאיות ועל החרפת המצב הכלכלי בבריטניה. רשות השידור סבורה, שבאמצעות דיווחים על האבטלה וההתייקרויות במדינות אחרות, היא תוכל להסיט את דעת הקהל מהמתרחש באיראן או להוכיח, שהמצב הכלכלי באיראן נובע מהמיתון העולמי. זוהי מדיניות שגויה שיוצרת עצבנות בקרב האזרחים וגורמת להם להעדיף את הרשתות הלווייניות (מרדם סאלארי, 3 אוקטובר 2012).

מר אחמדינז'אד, האם אתה נשיא המדינה?"

הביקורת כלפי הנשיא בשל משבר המט"ח החריפה עוד יותר בעקבות דבריו מעוררי המחלוקת במסיבת העיתונאים, שקיים ביום שלישי (2 אוקטובר). מספר חברי מג'לס הגיבו בחריפות לדברי הנשיא ואף חידשו את היוזמה לזמנו לשימוע בפני המג'לס. חבר המג'לס בהרוז נעמתי (Behrouz Na'mati), טען, כי הנשיא משמש כראש הרשות המבצעת ואינו יכול להטיל אחריות על גופים אחרים, על אמצעי תקשורת ועל מנגנוני הביטחון כאשר מתגלים ליקויים בתפקוד הממשלה. הנשיא תמיד מחפש אשמים אחרים על מנת להטיל עליהם אחריות למדיניות ממשלתו. הנשיא לא הציג אף תוכנית מעשית לפתרון הבעיות הכלכליות ורק איים על אחרים במשך שלוש שעות של ריאיון טלוויזיוני.

חבר ועדת המג'לס למדיניות חוץ ולביטחון לאומי, סיד באקר חסיני (Seyyed Baqer Hosseini), אמר, כי עדיף שמנהלים בלתי-מוכשרים יתפטרו בתנאים שכאלה. הוא האשים את הממשלה, כי אינה מתייחסת לבעיות המדינה ברצינות, וטען, שהבעיות הכלכליות אינן נובעות מהסנקציות אלא מניהול כושל. מצבה הכלכלי של איראן נובע מחולשת הממשלה ועל המנהלים הבלתי-מוכשרים היה להתפטר מתפקידם במקום להטיל אחריות על כתפיהם של אחרים (ח'אנה-י מלת, Khaneh-ye Mellat, www.icana.ir, 2 אוקטובר 2012).

התקשורת האיראנית הגיבה, אף היא, בחריפות לדברי הנשיא. במאמר מערכת, שכותרתו: "מר אחמדינז'אד, האם אתה נשיא המדינה?", טען היומון ח'ראסאן (Khorasan), כי הנשיא חזר על הצהרותיו הקודמות במקום להציג תוכנית חדשה לריסון שוק המט"ח. לנוכח חוסר היציבות בשוק המט"ח רבים ציפו, שמסיבת העיתונאים של הנשיא תשמש עבורו הזדמנות להסביר את מדיניות המט"ח של הממשלה ולהכריז על אסטרטגיות ותוכניות מעשיות להרגעת האווירה. נראה, שהנשיא שכח נקודה חשובה והיא, שהוא משמש כנשיא. הוא לא הציג אף תוכנית חדשה לפתרון המצב הקיים ורק חזר על דבריו הישנים. כאשר האזרחים רואים, שהממשלה חוזרת על הבטחותיה במקום להציג תוכניות, שנועדו להשיב את אמון הציבור, הם סבורים בצדק או שלא בצדק, שהממשלה מבקשת להעלות את שער הדולר ושהיא האחראית היחידה למצב. הנשיא אינו יכול להפוך את מסיבת העיתונאים שכה רבים תלו בה תקוות להזדמנות לתקוף אחרים ולהתעלם מאחריותו להציג את תוכניות ממשלתו, סיכם היומון (ח'ראסאן, 3 אוקטובר 2012).

מתוך: רוז אונליין, 3 אוקטובר 2012

גם האתר תאבנאק תקף את הנשיא וטען, כי כשם שהוא התייצב מול התקשורת ודיבר באומץ על נושאים שונים, כגון: הסנקציות והשפעותיהן, היה עדיף אילו הוא היה גם נמנע מלהתחמק מאחריות בנוגע לסוגיות כלכליות שונות, ובהן תרומתו למשבר באמצעות מימוש בלתי נכון של תוכנית הרפורמה בסובסידיות, הזרמת כספים לציבור במקום תמיכה בייצור והגברת הלחץ על המגזר היצרני ועל התעשיינים (תאבנאק, 3 אוקטובר 2012).

אזרחים רבים הגיבו, אף הם, בזעם למסיבת העיתונאים של הנשיא אחמדינז'אד. "האם לממשלה היקרה אין כל יכולת להתמודד עם האויב החיצוני ועם בעלי האינטרסים מבית?", תהה אחד הגולשים. תגובות נוספות, שהעלו גולשים לאתרי החדשות, כללו, בין היתר: "איננו רוצים לשמוע עוד דברי שקר", "כל עוד תמשיך לתלות את הבעיות באויבים, המצב לא ישתנה", "לפני הנאום של אחמדינז'אד היינו עדים לירידת שער הדולר, אך כאשר התברר שאין לממשלה תוכנית להתערב בשוק המט"ח ראינו עליה מחדשת בשער הדולר...היה עדיף אילו לא היית מתראיין", "אדוני הנשיא, אם 22 אנשים משחקים בחייהם של 75 מיליון אזרחים, מדוע אינך תופש אותם?", "דיבורים, דיבורים, דיבורים, אבל שום מעשים".

תגובות בציבור האיראני: מתגובות (טוקבקים) ברשת ועד לעימותים אלימים

המשבר בשוק המט"ח עורר תגובות רבות מצד גולשים ברשת האינטרנט, שהגיבו על ההתפתחויות באתרי החדשות, ברשתות החברתיות ובבלוגים. הגולשים הביעו את תסכולם לנוכח המצב, חיפשו אשמים והציעו פתרונות אפשריים.

"השטרות שלנו אינם שווים יותר מחתיכת נייר", הלין אחד הגולשים בעוד שגולש אחר העיר בצער, כי ערכו של המטבע האיראני נמוך אף מזה של אפגניסטאן ושל מדינות אחרות באזור, שאינן בעלות משאבים ועושר טבעי כמו איראן. "ביום חמישי הקרוב יתקיימו טקסי אשכבה לריאל בכל הערים", הגיב גולש בלעג מר.

רובם המכריע של האזרחים, שהעלו את תגובותיהם לאתרי החדשות (בעיקר "תאבנאכ" ו"אלף"), תלו את האחריות למשבר בנשיא ובמדיניות ממשלתו. "עם בכירים כאלה, אין צורך באויבים", כתב אחד הגולשים. "לאחראים אין זמן... הם צריכים להתעסק בחסימת גוגל בתגובה לסרטון האנטי-מוסלמי", הגיב אחר. כמה גולשים טענו, כי הממשלה יזמה את עליית שער הדולר באופן מכוון על מנת להגדיל את הכנסותיה לקראת הבחירות הקרובות לנשיאות. גולשים רבים קראו להדיח את הנשיא. אחד מהם טען, כי מדיניות אחמדינז'אד אינה חמורה פחות ממדיניות הנשיא לשעבר בני-צדר (Bani Sadr), שהודח מתפקידו בשנת 1981. אחד הגולשים טען, כי הממשלה פגעה בכלכלת המדינה באופן חמור אף יותר מאשר מלחמת שמונה השנים עם עיראק.

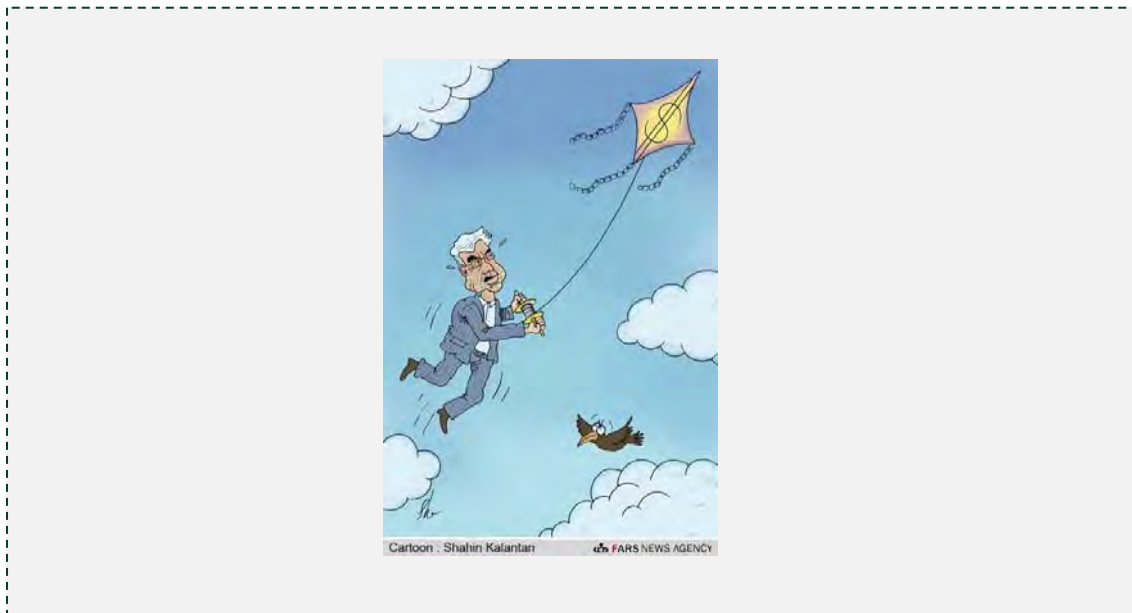
הפוליטיקאים והאזרחים הכלכליים בממשלה הם החלשים ביותר מבחינת תפקודם לאחר נשיא זימבבואה, הגיב אחד הגולשים. גולש אחר טען, כי כל נשיא במדינה אירופאית, שהיה משחק באופן דומה עם המטבע של ארצו, היה מוצא עצמו בבית הכלא. בתגובה השיב גולש אחר, כי אילו הדבר היה קורה ביפן, הוא היה מבצע חרקירי.

ביקורת הגולשים הופנתה גם כלפי נגיד הבנק המרכזי, השרים הכלכליים הבכירים וחברי המג'לס, שאינם פועלים באופן מספק על מנת לפתור את הבעיה. "שתיקת המג'לס היא בגידה באומה", כתב אחד הגולשים.

מספר גולשים הטילו את האחריות למשבר על ארצות-הברית ועל הסנקציות. המצב הכלכלי לא נגרם כתוצאה ממדיניות הממשלה, כתב אחד הגולשים, אלא כתוצאה מהסנקציות ש"ההתנשאות העולמית" הטילה על איראן. הוא הדגיש, כי הסנקציות לא ישברו את העם האיראני וקרא לתמוך בממשלה ולא למתוח עליה ביקורת. גולש אחר טען, לעומת זאת, כי אין שום קשר לסנקציות וכי המשבר בשוק המט"ח נגרם כתוצאה מהתנהלותם של הסוחרים בשוק, שכוננו על-ידי אחד הגולשים "המאפיה של רחוב פרדוסי".

סוחר המט"ח זכו לביקורת מצד גולשים נוספים. אחד הגולשים טען, כי שוק המט"ח שבוי בידי 100 ספסרים השולטים בו ומנסים להפיק רווחים. כל דולר שקונים מסוחרים אלה, טען האזרח, גורם לכך שבנו של הסוחר ירכוש מכונית פאר ושבתו תרכוש זהב. קניית כל דולר גורמת להפיכתם של כמה מאות אנשים למיליארדרים ולהפיכתם של 75 מיליון איראנים לעניים אף יותר.

חלק מהגולשים לא הסתפקו בביקורת אלא הציעו גם פתרונות למשבר. אחד הגולשים קרא ליבואנים לסרב לייבא סחורות בשער של 2,700 ריאל לדולר על מנת לאלץ את הממשלה להוריד את שער המט"ח. גולש אחר הציע להזרים 2 מיליארד דולרים לשוק על מנת לפגוע בסוחרים ובספסרים, שאינם חסים על השכבות החלשות, ולפתור את הבעיה "בתוך שעותיים". מספר אזרחים הציעו פתרונות פוליטיים למשבר. אחד הגולשים הציע להקים ממשלה חדשה בראשות הנשיא לשעבר, רפסנג'אני, ולהפקיד בידי סמכויות מוחלטות. גולשים אחדים הביעו תקווה להתערבות מצד המנהיג העליון, עלי ח'אמנהאי, שהוא היחיד שיכול לסייע לאזרחים. אחד הגולשים טען, כי רק ח'אמנהאי יכול לתקן את המצב בזכות חוכמתו, ונענה בתגובה: שלא תהיה לך ציפיה ממנו.

המשבר בשוק המט"ח הביא לתגובות גם מצד בלוגרים באיראן ומחוצה לה. אחד הבלוגרים המתגוררים מחוץ למדינה כתב, כי בעוד שפקידי הממשלה מאשימים את המאפיה הפועלת באיראן באחריות לירידת ערך הריאל, חברי המג'לס מאשימים את הנשיא במעורבות במשבר ואילו המנהיג העליון שומר על שתיקה. הבלוגר תהה, האם במדינה, שבה יש כל כך הרבה פועלים מובטלים, שרבים אחרים מוחים בשל עיכוב בקבלת משכורותיהם ושהעוני מתרחב, ניתן לצפות, שהמשך משבר המט"ח יוביל לאסון לאומי, לאחר מכן לפיצוץ חברתי ובסופו של דבר לנפילת המשטר כפי שהתמוטטות ברית-המועצות החלה בקריסת המטבע הלאומי שלה (<http://azarakan.blogspot.ca/2012/10/blog-post.html>).

בלוגר אחר הביע תקווה, כי משבר המט"ח יפתר בקרוב, כיוון שאם המצב יימשך, הדבר יפגע קשות בחברה האיראנית. האחראים במדינה אינם מייחסים כל חשיבות לאזרחים אלא בעת בחירות, כתב הבלוגר. האיראנים עצמם אדישים ונעדרי כל יכולת לשנות את גורלם ואין בנמצא אופוזיציה של ממש שמשמיעה את דבריה. העם כבר אינו סומך על אף אופוזיציה וימים אפלים ניצבים בפני איראן ועלולים להוביל להתמוטטות מוחלטת (http://darazarehbin.blogspot.ca/2012/10/blog-post_1.html).

קריסת הריאל הביאה גם לביטויים משמעותיים ראשונים של מחאה ציבורית על רקע כלכלי. בראשית השבוע הפגינה קבוצת סטודנטים מחוץ לבניין המג'לס במחאה על סירוב הבנק המרכזי למכור דולרים בשער נמוך לסטודנטים הלומדים בחו"ל. סוכנות הידיעות אילנ"א דיווחה, כי משרד המדע וההשכלה הגבוהה הבטיח לסטודנטים איראנים הלומדים בחו"ל, שיתאפשר להם לרכוש דולרים בבנקים מקומיים בשערו הרשמי הנמוך בתמורה לתשלום 20,000 תומאן. הסטודנטים הלינו על כך, שהבנק המרכזי הודיע להם, כי רק סטודנטים הזכאים למלגה יהיו זכאים לרכוש מט"ח בתנאים נוחים (אילנ"א, 1 אוקטובר). ביום שלישי (2 אוקטובר) הבטיח שר המדע, כאמראן דאנשג'ו (Kamran Daneshjou), לפתור את בעיות המט"ח של הסטודנטים בתוך שבועיים. במסיבת עיתונאים אמר השר, כי סגן הנשיא ובכירים כלכליים קיימו ישיבה בעניין זה ודנו בדרכים לפתור את בעייתם של הסטודנטים בתוך זמן קצר (מהר, 2 אוקטובר 2012).

מהומות בבאזאר: סוחרים או פרחחים?

הביטוי החריף ביותר עד כה למחאה ציבורית סביב המשבר הכלכלי ניכר בעימותים האלימים, שפרצו ביום רביעי (3 אוקטובר) בין מפגינים לכוחות ביטחון הפנים באזור השוק של טהראן. במקביל לסגירת החנויות בשוק על-ידי הסוחרים פרצו עימותים אלימים בין כוחות הביטחון לבין מפגינים, שמחו על המצב הכלכלי, קריסת הריאל וחוסר יכולתה של הממשלה לרסן את עליות המחירים. המפגינים קראו סיסמאות בגנות הממשלה והנשיא ואף בגנות המשטר. במהלך האירועים הוצתו כמה עגלות אשפה והותקפו מספר בנקים, תחנות דלק ותחנות אוטובוס. האתר קול המהפכה (נדא-י אנקלאב, Neda-ye Enghelab) דיווח על מעצרם של 150 בני-אדם. במקביל דיווחו אתרים המזוהים עם האופוזיציה הרפורמיסטית על מהומות נקודתיות גם באזור השוק בעיר משהד.

מתוך: www.peykeiran.com, 3 אוקטובר 2012

זמן קצר לאחר המהומות התנערה הנהגת הסוחרים בבאזאר של טהראן ממעשי האלימות וטענה, כי לא היתה כל מעורבות מצד סוחרים באירועים האלימים באזור השוק. מזכיר אגודת הסוחרים האסלאמית בטהראן, אחמד כרימי אצפהאני (Ahmad Karimi Esfehani), טען, כי הסוחרים נאלצו לסגור את חנויותיהם על מנת להבטיח את ביטחונם, לאחר שקיבלו באמצעות מסרונים שנשלחו אליהם ביום שלישי בערב (2 אוקטובר) איומים ואזהרות בנוגע להפרות סדר צפויות בשוק. בהודעה, שפרסמה התאחדות הסוחרים ביום רביעי בערב, גינתה הנהגת הסוחרים בחריפות את מארגני המהומות וטענה, כי מדובר בניסיון מצד "מנאפקין" [Monafeghin, כינוי גנאי לארגון ה"מג'אהדין-י ח'לק"] וגורמים הקשורים לאויבי האסלאם לשבש את הפעילות בשוק וליצור פחד בקרב הסוחרים על מנת להשבית את פעילותם. על מארגני המהומות לדעת, כי הם זוהו וכי השלטונות ינקטו נגדם בצעדים הדרושים. בהודעה הדגישו הסוחרים, כי על אף הביקורת הקיימת בקרב הסוחרים ביחס להתנהלותם הכלכלית של הממשלה והנשיא, הם יגנו על המשטר ועל המדינה עד טיפת דמם האחרונה ולא יאפשרו לאויבי המדינה לממש את יעדיהם (מהר, 3 אוקטובר). ביום חמישי חזרה הפעילות ברוב חנויות השוק לשגרה.

התקשורת האיראנית הזדרזה לגנות את האירועים בטהראן וטענה, כי אין מדובר בפעילות מחאה של סוחרים אלא בפעילות של "פרחחים וחוליגנים" פורעי חוק. היומון כיהאן טען, כי מאפייני האירועים בטהראן מעידים בבירור, שהם אורגנו במסגרת הפרויקט של ארצות-הברית ו"המשטר הציוני" נגד איראן. בשעה ששלטונות ישראל וארצות-הברית פרסמו בימים האחרונות מספר הצהרות בנוגע להשפעת הסנקציות על המצב הפנימי באיראן, ניסו גורמים הפועלים באיראן בתיאום עימם לשבש את הפעילות בשוק באמצעות הפצת שמועות והפחדה. המסרונים, שנשלחו ערב האירועים לסוחר השוק, והקריאות שנשמעו במהלך המהומות נגד "חזית ההתנגדות" בסוריה מעידות על כך, שהמהומות אורגנו מראש בתיאום עם ארצות-הברית וישראל ובהתאם לעמדותיהן (כיהאן, 4 אוקטובר 2012).

גם האתר באזתאב (Baztab), המזוהה עם מבקרי הממשלה באגף השמרני-פרגמאטי והיה מבין הראשונים שדיווחו על המהומות בטהראן, הגדיר אותן כ"מפוקפקות" וטען, כי הן אורגנו מראש וכי רוב המפגינים לא היו כלל סוחרים (באזתאב, 3 אוקטובר 2012).

בתגובה לאירועי הבאזאר טען האתר אלף, כי יש להבחין בין פעילותם האלימה של מפרי החוק והסדר, שהיו מעורבים במהומות, לבין מחאתם השקטה של הסוחרים, שפרנסתם נפגעת כתוצאה מהמשבר בשוק המט"ח ושדרישותיהם המוצדקות ראויות להתייחסות מצד הממשלה (אלף, 5 אוקטובר 2012).

ביום רביעי בערב (3 אוקטובר) הופצו ברשתות החברתיות ובכמה בלוגים המזוהים עם האופוזיציה האיראנית קריאות להמשיך בפעילות המחאה ובהפגנות גם בימים הקרובים, אך קריאות אלה לא התממשו בפועל.

שתיקת המנהיג העליון ו(בינתיים) התרסה נמשכת בנוגע למדיניות הגרעין

בשלב זה נמנע המנהיג העליון, עלי ח'אמנהאי, מתגובה ישירה למשבר המט"ח. בנאום, שנשא השבוע בכנס צעירים בטהראן, לא התייחס ח'אמנהאי באופן ישיר למשבר הכלכלי אך הדגיש, כי העם האיראני לא ייכנע לעולם ללחצים המופעלים עליו. הוא ציין, כי איראן ניצבת במשך 33 שנים בפני לחצים פוליטיים, ביטחוניים, צבאיים, כלכליים וסנקציות, אך העם האיראני לא רק סיכל לחצים אלה בזכות עמידתו האיתנה אלא אף יצא מהם מחוזק. הלחצים על איראן נועדו, לדבריו, להביא לכניעתו, אך העם האיראני מעולם לא נכנע ללחצים ולעולם לא ייכנע (פארס, 3 אוקטובר 2012).

היומון השמרני ג'ואן (Javan) טען, כי אפילו אם יגיע שער הדולר לרמה של 50,000 ריאל, הדבר לא ישיב את איראן לשולחן המשא ומתן. במאמר מערכת, שפרסם היומון, נכתב, כי ההתפתחויות בשוק המט"ח אינן טבעיות וכי יש פרשנים הטוענים, שקיים קשר בין ירידת שער הריאל לבין ניסיונם של גורמים באיראן לכוון קשרים עם ארצות-הברית ולמאמץ של המערב להשיב את איראן לשולחן המשא ומתן.

כיצד ייתכן, תהה ג'ואן, שמדינה מתקדמת כמו איראן, שממוקמת בין 10 המדינות המובילות בעולם מבחינת התקדמות מדעית, מפותחת מבחינה צבאית ובעלת הישגים ניכרים בתחומים רבים כל כך, תהיה עדה לתנודות כה משמעותיות בשערי המט"ח. נראה, כי תנודות אלה נובעות מפעילותם של אלה המבקשים להפעיל לחץ פוליטי ולממש את האינטרסים שלהם. השכבות החלשות, שנפגעות כתוצאה מערעור היציבות בשוק המט"ח, הן שתמכו במהלך שלושת העשורים האחרונים במדיניות המשטר והן לא יאפשרו לתנודות בשערי המט"ח להוביל לקבלת החלטות המנוגדות לערכי המהפכה, סיכם האתר (ג'ואן, 2 אוקטובר 2012).

בתוך כך נמשך שיח "כוס התרעלה" סביב הסכמתו של מכוון המהפכה האסלאמית, רוחאללה ח'ומייני, להסכים להפסקת האש עם עיראק בשנת 1988. השבוע פרסם האתר הרשמי של המנהיג העליון מאמר פרי-עטו של איתאללה מחי אל-דין חא'רי שיראזי (Ayatollah Mehdi Ha'eri Shirazi), חבר מועצת המומחים. במאמר, שעסק בחובת הציות למנהיג, הישווה איש הדת הבכיר את החלטת ח'ומייני "לשתות את כוס התרעלה" בתום המלחמה עם עיראק להחלטת האימאם השיעי השני, חסן, להסכים לוותר על החליפות לטובת השליט האומיי, מעאוויה.

הסכמת ח'ומייני להפסקת האש עם עיראק לא נבעה, לדברי שיראזי, מהלחץ שהפעילו עליו אויבי איראן. הסכמתו לשתות את "כוס התרעלה" שימשה למעשה מבחן עבור האומה האיראנית בנוגע לנאמנותה למנהיג ח'ומייני. בהתייחסו למדיניות הגרעין האיראנית טען שיראזי, כי טועים אלה הסבורים שאם איראן תשעה את העשרת האורניום, היא תמנע מאויביה להשתמש בסוגיה הגרעינית כתירוץ נגד איראן. הסוגיה הגרעינית היא רק הסיבה למראית עין לגישתן העוינת של ארצות-הברית וישראל כלפי איראן. ככל שמתפשרים, כך גוברות דרישותיו של האויב, וככל שמתייצבים איתן לנוכח האויב, קטנות שאיפותיו (www.khamenei.ir, 3 אוקטובר).

